

Handlingsplan for det psykososiale barnehagemiljøet i Storhaug-barnehagene

Lov om barnehager kap. 8, §41-43 fastsetter en vidtgående plikt til å jobbe systematisk med å sikre alle barn et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring.

Vår visjon er «Vi bygger fellesskap», og vi har med det forpliktet oss til å møte barns behov for trygghet, tilhørighet og annerkjennelse. Vi jobber målrettet for å sikre at alle barn i Storhaug-barnehagene opplever å medvirke til fellesskapet.

Innhold

Barnehagens systematiske arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet	3
Barnehagens arbeid etter lov om barnehager kap. 8, § 41.....	3
Barnehagens handlingsplan	3
Ansvar og rollefordeling	4
Voksenrollen – den Autoritative voksne	5
Sensitive voksne	6
Positivt klima	6
Verdier vårt syn på barnet.....	7
Interne rutiner for kommunikasjon og informasjon	7
Hva er mobbing? Begrepsavklaring.....	7
Hva er krenkelser?.....	9
Hva er «trygt og godt»?.....	10
Hva er sårbare barn? Hvem er i risikozonen?	10
Ressurskontroll teori	10
Å forebygge mobbing og andre krenkelser	11
Barnehagens arbeid etter lov om barnehager kap. 8, § 42.....	16
Plikt til å følge med.....	16
Plikten til å undersøke.....	17
Om aktivitetsplaner og plikten til å sette inn tiltak.....	18
Melding til barnehageeier i alvorlige saker	19
Dokumentasjonsplikten	19
Møter og møtereferater.....	19
Foreldresamarbeid og tillit mellom barnehage og hjem.....	19
Samarbeid mellom hjem og barnehage	20
Barnehagens arbeid etter lov om barnehager kap. 8, § 43.....	21
Meldeplikt til barnehageeier	21
Om oppfølging av saker der ansatte krenker barn.....	21
INTERN TILTAKSPLAN DERSOM DET SKJER MOBBING I BARNEHAGEN	22
Sanksjoner og konsekvenser	24
Å bli utsatt for mobbing har sammenheng med et bredt spekter av helseproblemer og sosiale vansker. Det øker risikoen for	24
Skjema	25
Aktivitetsplan for trygt og godt barnehagemiljø.....	25
Vedlegg og lenker	

Barnehagens systematiske arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet

Barnehagens arbeid med barnehagemiljøet omfatter både det fysiske og det psykososiale miljøet. Barnehagen skal arbeide for å forhindre krenkelser og mistriksel, og for at barnehagemiljøet bidrar positivt til barns helse, trivsel, lek og læring. Alle planer, tiltak og handlinger skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jmf FNs Barnekonvensjon artikkel 3.

Barnehagelovens bestemmelser om barnas psykososiale miljø handler ikke først og fremst om mobbing, men om at barn har det trygt og godt i barnehagen basert på barnets subjektive oppfatning av sitt eget barnehagemiljø. Spørsmålet barnehagen og foreldrene må stille seg, er om barnehagemiljøet er så godt at det fremmer helse, trivsel, lek og læring og at barna opplever trygghet og tilhørighet.

Barnehagen skal være et godt sted hvor barna skal få leke og utvikle seg i et positivt felleskap, og i et trygt og inkluderende miljø. Heldigvis er det slik for de aller fleste barn. Forskning viser likevel at ikke alle barn opplever barnehagen som trygg. Forskningsrapporten "Hele barnet - hele løpet" (Lund, 2015) fastslår at mobbing foregår i barnehagen.

Barnehagens arbeid etter lov om barnehager kap. 8, § 41

Nulltoleranse er et uttrykk som brukes til å referere til den null-graden av fleksibilitet som brukes ved visse adferdsmønstre eller også til holdninger. Vi har nulltoleranse for krenkelser og mobbing.

§ 41, nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

Barnehagens handlingsplan

Vår handlingsplan skal gi forutsigbarhet i barnehagens systematiske arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet for barn, ansatte og foreldre. Den skal være retningsgivende og vise hva barnehagen gjør for å sikre barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø.

Vi arbeider systematisk forebyggende med barnehagens miljø, og vi diskuterer mobbing, krenkelser og barns trivsel i personalet. Er det barn som ikke trives av ulike grunner skal barnehagen undersøke, avdekke og sette tiltak. Vi ønsker å være en reflekterende og lærende organisasjon.

Barnehagens handlingsplan skal:

- gjøres kjent for barnehagens samarbeidsutvalg (SU)
- være oppdatert etter gjeldende lovkrav
- være kjent i personalet, for foreldre og for barna
- ha en innretning som gjør at den brukes i arbeidet med å sikre barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø
- utvikle vårt barnehagemiljø, vi er en lærende organisasjon som ønsker en åpen kultur og stadig utvikling
- implementeres i vårt HMS-system

Ansvar og rollefordeling

Virksomhetsleder er hovedansvarlig for det psykososiale miljøet i barnehagen. Alle ansatte har et ansvar for å arbeide for et trygt og inkluderende barnehagemiljø.

- Gripe inn og stoppe krenkelsen med en gang
- Si ifra til virksomhetsleder i barnehagen
- Undersøke hva som har skjedd
- Sette inn tiltak, og lage en plan for å sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

Pedagogiske ledere ivaretar barns medvirkning, bidrar til et inkluderende lekemiljø, støtter barns lek og læring, og støtter og veileder barn i deres utvikling. Han eller hun har ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold, samt veiledning av det øvrige personalet. Pedagogiske ledere er rollemodeller og har ansvar for å lede medarbeidere i det daglige arbeidet med barna. Pedagogisk leder har ansvar for:

- å skape positivt klima i barnegruppen
- at de voksne må være sensitive, pålogget og til stedet. Sensitivitet er viktig å ha når en skal se etter mobbing og skult aktivitet mellom barna
- positiv perspektivtaking: empati, at du er interessert i barnet/barnegruppen
- håndtering av atferd
- god organisering og gode overganger mellom aktivitetene. Kaotiske overganger fører ofte til knuffing og det er ofte da krenkelser skjer
- varierte læringsformer
- opplæring og rollemodell for sine medarbeidere
- søke selv veiledning hos f.eks. avdelingsleder/ressursteam/PPT/TBT
- god informasjonsflyt på avdelingen
- ha samme regler og konsekvenser

- ta problemer/utfordringer jevnlig opp på avdelingsmøter, unngå å snakke om problemer/utfordringer på avdelingen når det er barn til stedet.
- ha et positivt syn på barnet som krenker/mobber
- viktig at beskjeder/informasjon går fra tidligvakt til seinvakt
- beskjed videre til den avdeling barnet går på, så dette kan følges opp
- drøfte og tenke høyt sammen i forhold til tiltak. Det er ikke alltid fasitsvar
- holde seg faglig oppdatert

Voksenrollen – den Autoritative voksne

Den autoritative voksenstilen er den viktigste faktoren i det forebyggende arbeidet mot krenkelser og mobbing. Autoritative voksne er varme og grensesettende (se modell voksenstiler under).

Det er to akser: kontrollakse og relasjonsakse, og det er kombinasjonen av disse som ser ut til å skape gode læringsmiljø. Kravene og grensene må settes på en respektfull måte, som tar utgangspunkt i barnas modenhetsnivå og medvirkning. Relasjonsvarmen må være grunnleggende.

Eksempler på relasjonsbygging er: perspektivtaking, småprat, aktiviteter, mestringsopplevelser, kvalitetstid med noen barn (banking time), god stemning.

Eksempler på krav/kontroll er: rutiner og forutsigbarhet i det daglig arbeidet, krav til god atferd, støttende grensesetting og krav til innsats. Barn som har gjort noe som er uønsket eller uakseptabelt, skal oppleve at den voksne ikke fordømmer eller avviser dem, men klart tar avstand fra det de har gjort, og samtidig anerkjenner følelsene deres og viser respekt og varme. Det er alltid de ansattes ansvar å ivareta det barnet som har utført en negativ handling, inkludere det og hjelpe det inni fellesskapet.

Sensitive voksne

Sensitivitet handler om at vi er oppmerksomme når vi er sammen med barna og at vi både legger merke til og møter barnas behov, følelser og uttrykk med gode reaksjoner.

Sensitivitet fremmer små barns trygghet. Det er en forutsetning for deres trygge tilknytning og tillit til oss voksne, samt deres følelsesmessige og sosiale utvikling. En sensitiv voksen aksepterer både positive og negative følelser hos barna. Vi deler barnas positive følelser og vil hjelpe barn med å regulere vanskelige følelser. Det er viktig for at små barn skal bli kjent med følelsene sine og etter hvert greie å uttrykke dem på gode måter.

- Vi er oppmerksomme på alle barn i gruppen
- Fanger opp problemer og barn som trenger ekstra støtte
- Gir gode svar eller reaksjoner
- Støtter og aksepterer barnas følelser
- Gir trøst og støtte til problemløsning
- Gir trøst, omsorg, trygghet og trivsel
- Hjelper å sette ord på ulike følelser, gi bekræftelse på følelser
- Tolke barnet

Positivt klima

Positivt klima kjennetegnes ved at voksne og barn har et godt forhold, at de viser interesse og respekt for hverandre og har glede av å være sammen. Dette uttrykkes gjennom det som sies og gjennom kroppsspråket.

Trygghet og et positivt klima legger et grunnlag for at barna skal kunne utforske og lære.

Et positivt klima noe vi må jobbe aktivt for å skape. Positivt klima handler i praksis om: gode relasjoner, positive følelser mellom oss og barna, samt barna imellom, samt i personalgruppa og at vi viser respekt for barna. Vi fremmer et positivt klima ved å:

- Gi fysisk nærhet til barna, vær der barnet er
- Deler glede/positive følelser
- Delta i lek og andre aktiviteter hvor kommunikasjonen går frem og tilbake, hver sin tur.
- Støtter barnas kontakt med hverandre
- Smil/latter, entusiasme, uttrykke positive følelser
- Varm og rolig stemmebruk
- Respektfullt språk og kommunikasjon
- Blikkontakt, kroppen vendt mot barna
- Vis interesse for barnet
- Ha det gøy sammen og vis at du liker å være sammen med dem.
- Bruk et respektfullt språk ved å si «tak» og «vær så god»
- Bruk barnets navn når vi snakker sammen
- Være en god kollega

Verdier vårt syn på barnet

Det er alltid de voksne som har ansvar for relasjonene i barnehagen, og de voksne har et stort ansvar i barnehagens forebyggende arbeid mot mobbing. Alle voksne har som rollemodeller, et særlig ansvar for å etterleve og formidle et godt verdigrunnlag. Ansatte og foreldre må arbeide sammen for å oppnå et inkluderende og godt psykososialt miljø som forebygger mistriksel, utrygghet, diskriminering og krenkelser.

Barnehagens verdigrunnlag er fastsatt i rammeplanen og skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Verdiene er: Barn og barndom, demokrati, mangfold, gjensidig respekt, likeverd og likestilling, bærekraftig utvikling samt livsmestring og helse.

I Storhaug-barnehagene setter disse verdigrunnlagene krav til oss ansatte om å møte barna med respekt og nysgjerrighet. De ansatte skal ha en voksenrolle som er autoritativ der de skal støtte barna i deres ønsker og behov, men også samtidig sette klare og forståelige grenser for dem.

I Storhaug-barnehagene skal vi dette året ha særlig oppmerksomhet på:

- omsorg
- likeverd
- tilhørighet
- anerkjennelse

Verdibasert ledelse

Verdibasert ledelse er en ledelsesfilosofi som går ut på å lede virksomheten ved hjelp av ett felles verdigrunnlag som alle følger i sitt daglige arbeid. Vi setter oss felles mål og aktiviteter gjennom åpenhet og dialog som bygger på våre felles verdier. Vi ønsker å skape en trygg arbeidsplass der det er kultur for å gi hverandre tilbakemeldinger. Vi måler mål oppnåelse gjennom medarbeiderundersøkelse og brukerundersøkelsen. Vi skal jobbe videre med våre felles verdigrunnlag for neste barnehageår 22/23.

Interne rutiner for kommunikasjon og informasjon

Vi utveksler ideer, synspunkter og nytt fagstoff i ulike grupper. Avdelingsmøter og personalmøter møtes personal på egen avdeling. Planleggingsdager og ulike faggrupper møtes alle på forskjellige nivå og fra ulike avdelinger. Vi legger til rette for innspill, kommentarer og tilbakemeldinger. Utarbeidelsen av våre planer går også ut til alle og godkjennes av tillitsvalgte og barnehagens SU.

Våre interne rutiner for å ivareta handlingsplanen for psykososialt miljø, gjør vi ved å implementere planen inn i vårt HMS-system og ha klare ansvarsfordeling og tydelig struktur på hvordan vi skal arbeide for å forebygge og ivareta miljøet dersom det skjer avvik.

Hva er mobbing? Begrepsavklaring

“Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet”

Stavangerbarnehagen

Vi har brukt Pål Roland i vårt arbeid. Han trekker frem disse faktorene:

- Det dreier seg om negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av en eller flere mot en annen
- Den som blir utsatt for erting, plaging eller utestengning, er lett tilgjengelig som del av et fellesskap han eller hun ikke har valgt selv
- Det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg
- Handlingene må ha en viss hyppighet for å foregå over tid

Mobbing kan involvere flere former for handlinger. Vi kan skille mellom

- Verbal mobbing (si stygge ting)
- Fysisk mobbing (slå, sparke, bite)
- Utestengelse (får ikke delta i lek)
- Eller mellom direkte og indirekte mobbing

Forskjell på mobbing, erting og konflikt

Det er viktig å skille mellom konflikt og mobbing, da konfliktløsning er en viktig og nødvendig del av sosialiseringprosessen. Det er også viktig at en skiller mellom erting og mobbing.

For å forstå denne forskjellen og å kjenne til skillene mellom erting, konflikt og mobbing vil ansatte kunne identifisere og iverksette rette tiltak i større grad. Både ansatte og foresatte bør være klar over de spesifikke karakteristika som skiller mobbing fra en vanlig konflikt, og heller ikke gripe inn i mobbingen som i en konflikt, da dette bør angripes på andre måter.

Forskjeller mellom erting og mobbing:

Erting	Mobbing
<ul style="list-style-type: none"> • Likeverdige parter 	<ul style="list-style-type: none"> • En form for repetert, vedvarende og negative handlingsmønstre
<ul style="list-style-type: none"> • Morsomt, vanligvis ikke skadelig/vondt 	<ul style="list-style-type: none"> • Rettet mot enkeltindivider og skal skape frykt
<ul style="list-style-type: none"> • Kan være forløper for mer alvorlige negative handlinger 	

Forskjeller på vanlig konflikt og mobbing:

Vanlig konflikt	Mobbing
<ul style="list-style-type: none"> • Likeverdige parter 	<ul style="list-style-type: none"> • Ubalanse i styrkeforhold/ikke venner
<ul style="list-style-type: none"> • Skjer av og til 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjentatte negative handlinger (mønstre)
<ul style="list-style-type: none"> • Tilfeldig 	<ul style="list-style-type: none"> • Med hensikt/planlagt
<ul style="list-style-type: none"> • Ikke alvorlig 	<ul style="list-style-type: none"> • Alvorlig, trusler om fysisk eller emosjonell skade, ekskludering fra lek, truet tilhørighetsfølelse
<ul style="list-style-type: none"> • Samme emosjonelle reaksjoner 	<ul style="list-style-type: none"> • Sterk emosjonell reaksjon fra offer, ikke fra mobber
<ul style="list-style-type: none"> • Søker ikke makt/oppmerksomhet 	<ul style="list-style-type: none"> • Søker makt, kontroll eller ev. materielle ting (leker osv.)

<ul style="list-style-type: none"> • Prøver ikke å oppnå noe 	<ul style="list-style-type: none"> • Søker makt, kontroll eller ev. materielle ting (leker osv.)
<ul style="list-style-type: none"> • Dårlig samvittighet-tar ansvar 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen anger, skylder på offeret
<ul style="list-style-type: none"> • Ønske om problemløsning 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen forsøk på problemløsning

Samme handlinger er ofte involvert, og det kan se veldig likt ut. Derfor er det viktig at vi setter i gang en nærmere undersøkelse av den aktuelle situasjonen for å forstå hva slags type negativ interaksjon det er mellom de involverte barna.

Hva er krenkelser?

Krenkelse er et begrep som betyr å ydmyke eller å såre noen. Krenkelse vil si alle former for negative engangshendelser/-handlinger. Når det blir repetert gå det over til mobbing (jf. Pål Roland) Pål Roland sier at en av de viktigste faktorene for å forebygge mobbing er å jobbe for å få vekk krenkelser som skjer. Mange av de krenkelser som skjer i barnehagen skjer i overgangssituasjoner. Det er derfor viktig å jobbe spesielt med å få til gode overganger.

Eksempler på fysisk krenkelser / direkte krenkelser

Lettest å oppdage:

- Slå, dytte, knuffe, klore, lugge, blåmerker
- Istykkerrevne klær, ødelegge og gjemme ting for hverandre
- Lukke døren rett foran noen
- Springe vekk fra
- Gjemme seg for noen

Eksempler på psykisk og stille krenkelse/ indirekte krenkelse

Den vanligste formen, men også vanskeligst å oppdage fordi den skjer i det skjulte:

- Utestenging
- Ikke hilse, ignorere/taushet, overse/betraktes som luft
- Mimikk og kroppsspråk (vende ryggen til, steinansikt, sukking, grimaser, himle med øynene)
- Ikke spørre om å være med, ikke inkludere
- Manglende anerkjennelse, bekreftelse og ros

Eksempler på verbal krenkelse

Lettere å oppdage enn den psykiske, men ikke alltid:

- Erting, bli ledd av
- Ekle ting kan sies i det stille, gjerne bak de voksnes rygg, hvissing
- Si stygge ting og sårende kommentarer
- Bruke ord/kallenavn/kalt dumme ting
- True og håne

Eksempel på hvordan voksne sin språkbruk kan oppleves som krenkende for barn:

- «Jeg bryr meg ikke om hvor lei deg du er. Gå dit og sett deg!»
- «Se på meg når jeg snakker til deg!»
- «Gjør som jeg sier ... ellers ...!»
- «Du er bare så .... Du er gammel nok til å vite bedre!»

- «Du er jammen en ordentlig skrikerunge!»
- «Ikke si noe som helst. Bare gå ut og tenk over hva du har gjort!»
- «Hvis ikke du rydder nå, så får du ikke .....!»
- «Hvis du ikke spiser opp maten din, så må du ...!»

Det er viktig å være klar over måten ett utsagn blir sagt på, vil ha mye å si for hvordan barnet opplever det som blir sagt.

Hva er «trygt og godt»?

Vi tenker at vårt miljø er trygt og godt når barnet selv opplever at det er trygt og godt i barnehagen, at de er inkludert i barnegruppen, og at det å gå i barnehagen er en positiv opplevelse og noe som barnet ser fram til.

Hva er sårbare barn? Hvem er i risikozonen?

Sårbarhet handler om å være utsatt, det handler om å stå i fare i motsetning til å være beskyttet. Det kan være ulike risikofaktorer for at vi kaller et barn for sårbart. Et vanskelig temperament hos barnet kan for eksempel bety at det gråter mye, er vanskelig å trøste eller krever mye oppmerksomhet. Det kan være risikofaktorer i familien f.eks. barnets tilknytningshistorie, foreldrenes oppdragerstil eller omsorgssvikt.

Barnet kan være i risikozonen for å bli en som mobbes, fordi de er fysisk mindre eller svakere eller virker sosialt usikre, sensitive eller «annerledes» på en eller annen måte. Barn som er sensitive i tilpassingen ovenfor andre og er lite selvhverdende kan stå i risiko for å bli mobbet.

De barna som er egosentriske, har lite tilpasning til andre og er aggressive, er i risiko for å utvikle mobbeatferd. De kan bli uformelle ledere i barnegruppa samtidig som de ikke har utviklet gode samarbeidsevner eller viser prososiale ferdigheter. Barn som mobber, kan lettere bli involvert i slåssing og forstyrrende atferd som igjen medfører relasjonsproblemer.

Ressurskontroll teori

Ressurskontroll teori er en måte å forstå mobbing på. Barns sosiale utvikling skjer i grupper og hierarkier oppstår og blir organisert. Barnet skaffer seg oppmerksomhet i barnegruppa, blir midtpunkt og utvikler sosial status. Hvordan kan barnet få tak i ressurser? Som er nødvendige. Det kan være materielle ting eks. leker, mat osv. Eller sosiale ressurser som venner. Informasjon er også viktig om hva skal til for å skaffe seg de andre to ressursene. Det er to hoved strategier.

Prososialstrategi der barnet kommuniserer vennlig og har sosial kompetanse. Disse barna oppnår ressurser gjennom å utøve sosiale ferdigheter, ha positiv innstilling til vennskap og har ofte lite konflikter med andre. De har høy status.

Den andre strategien er ved hjelp av negative handlinger, der barnet tar ting, truer eller gjør andre mobberelaterte negative handlinger. Disse barna mangler sosiale ferdigheter og har vanskeligheter med å etablere vennskap og å holde på venner. De befinner seg ofte i konflikter. De kan få tak i ressurser, men har ofte lav status i barnegruppa. Barna trenger trening i sosial kompetanse. Barna står i fare for å bli utestengt og trenger hjelp til inkludering.

Barn som har en kombinasjon av de to strategiene har ferdigheter sosialt, men kan bruke negative handlinger for å oppnå ting. Disse barna skårer høyt på sosial dominans, har status i barnegruppa. Disse barna har vennenettverk som de prososiale. De har også ofte gode relasjoner til voksne. De kan også bruke negative handlinger direkte åpent eller skjulte indirekte f.eks. utestengning. Disse barna er gode på å få tak i ressurser og har oftest høyest sosial status i gruppa. Målet er å få ressurser ikke egentlig å skade noen, men de negative handlingene gir skadevirkninger. Her kan vi påvirke barna og utøve prososial atferd og til å bli positive ledere.

Barn som ikke får tak i ressurser, er den siste gruppen, de har lav status og trenger hjelp til å bli inkludert i vennenettverk. De kan også framstå som usikre og har vansker med å oppnå mål og mestring. De trenger beskyttelse i voksemiljøet og stimulans for å oppnå ressurser. Hjelp til å bli inkludert og til å styrke sitt selvbilde.

Vi bruker denne teorien til å forstå hvem som trenger hjelp, hvilke tiltak som kan hjelpe og hvilke handlinger vi ansatte bør følge med på. Mobbingen kan drives fram av ulike belønninger spesielt for å oppnå sosial status.

Vi følger ekstra med i frilek og er spesielt oppmerksomme på:

- «Den er min» der det tas leker ifra hverandre, spesielt om dette skjer gjentatte ganger mot det samme barnet
- Barn som liker å hviske hemmeligheter til hverandre
- Rollelek/late som om lek- rollefordeling
- «Du får ikke leke med meg» – manipulering

Å forebygge mobbing og andre krenkelser

Vi trenger kunnskap og kompetanse om å forebygge mobbing blant små barn, vi holder oss faglig oppdatert. Det er viktig at vi står sammen og tar ansvar for å lære barna ønskelig handlingsmønster og aktivt stopper negativ atferd. Vi snakker sammen og diskuterer i personalet og snakker åpent med barna om mobbing. Vi har felles verdier og visjoner.

Vi ønsker et miljø der alle blir inkludert, og der de voksne jobber aktivt for å hindre at barn blir holdt utenfor leken. Utestenging og krenkende adferd kan forebygges ved at kompetente voksne legger til rette for utvikling av gode sosiale ferdigheter, og skaper et aksepterende og inkluderende miljø med et godt og åpent foreldresamarbeid. Negativ atferd må avlæres, og det er de voksnes ansvar at det blir gjort. Dette gjelder både i barnehagen og hjemme. Gjennom å lære barna ferdigheter, slik som å dele, vise empati og forståelse for andre, hjelpe dem, løse konflikter og å inkludere andre, kan vi forebygge at mobbeatferd oppstår eller utvikler seg.

Barn som kan vise empati reagerer omsorgsfullt på andres tanker og følelser. De skjønner at mobbing kan være vondt, og vil oftere hjelpe barn som utsettes for mobbeatferd. For å utvikle empati øver vi på å:

- sette navn på følelser

- ha diskusjoner med barna for å utvikle toleranse og respekt for ulikheter
- hjelpe andre til å føle seg bedre øve på å gi trøst
- være vennlige
- «den gylne regel» hva betyr den?
- modellere hjelpsomhet

Barn som er selvsikre kan stå opp for seg selv og andre på en rettferdig og respektfull måte og de vil kunne respondere på mobbing på en effektiv, ikke aggressiv måte og er derfor sannsynlig mindre utsatt for å bli mobbet. Vi jobber for å vise barna sin selvsikkerhet og framhever atferd som viser selvsikkerhet. Å lære seg å bli selvsikker er å kunne uttrykke sine egne følelser og forsvare sine egne rettigheter samtidig som man også respekterer andres følelser og rettigheter. Vi øver på å bli mer selvsikre gjennom ulike samspillsaktiviteter/rollespill. Aktiviteter for å lære selvsikkerhetsferdigheter er:

- å kunne beholde roen. Lære teknikker for å håndtere sterke negative følelser -hva kan vi gjøre for å beholde roen dersom de føler seg sinte og redde? Puste øvelser, telle til ti, drikke litt vann, hoppe, sett deg ved en person du liker
- å ignorere, barn som mobber søker ofte en reaksjon, men det å kunne ignorere når noen irriterer eller provoserer vil kunne stoppe mobbeatferd. F.eks. stoppe å leke, gå din vei, snu deg, ikke besvare spørsmål eller fortsette å snakke med de du er sammen med.
- høflig svare «ja» eller «nei», øve på svar til hverandre
- å tåle å stå opp for seg selv. Barnet kan også velge å be voksne om hjelp.

Barn som kan problemløsning, vet hvordan de kan analysere og løse sosiale konflikter på konstruktive måter. Lære at konflikter kan løses gjennom forhandlinger og kompromisser.

- øve på ulike konflikter. Presentere ulike mobbesenarioer og diskuter.
- vi er bevisste på konflikter i lek og vi deltar og er nært til stede for å veilede spesielt oppmerksom på den frie leken

Forebygging for den som opplever krenkelser og mobbing:

- Øve på selvhevdelse, utvikle selvsikkerhet
- Øve på sosiale ferdigheter -hjelp med å få seg venner
- Delta i styrt lek og grupperinger
- Trygge voksne som bryr seg og kan hjelpe dem dersom det trengs
- Være tydelig på at mobbing er ikke akseptert eller tillatt

Forebygging for de barna som er tilskuere:

- Utvikle og praktisere problemløsningsferdigheter
- Selvhevdelse – tørre å stå opp for sine venner

- Skape trygget på at de har makt til å stanse mobberen
- Erfare at det er positivt å si i fra til en voksen
- Se voksne som rollemodell for å stoppe krenkelser og mobbing

Forebygging for de barna som utfører krenkelser og mobbeadferd:

- Trenger å utvikle sosialkompetanse
- Øke samarbeidsevner og fleksibilitet
- Utvikle empati
- Tydelige voksne som viser at atferden er uakseptert -men at du liker barnet
- Stoppe utestengning – blande seg inn i gruppeprosessene
- Lære sosial kompetanse
- Voksne som følger med – reduserer utbyttet!
- Rose inkludering - ros forsterker adferd
- Voksne som bygger varme relasjoner – krav at slik adferd ikke er akseptabel-
- Samspillsaktiviteter
- Autoritative voksne

Forebygging av krenkelser i barnehagen:

- være konsekvent i forhold til uakseptabel atferd
- autoritativ voksen
- bruke verktøy til å kartlegge ansattes holdninger til hvert enkelt barn
- være til stede i hverdagen gjennom lek, samtaler og være lyttende voksne
- være bevisste rollemodeller, hvordan forholder vi oss til hverandre?
- bruke praksisfortellinger og eventuelt film/video til refleksjon inn i møtene
- barn og ansatte lager miljøregler sammen for å oppnå et godt fellesskap. søke blikkontakt i samtaler med barna
- være anerkjennende og gi omsorg
- sette tydelige og forståelige grenser
- gi ros til barna og ansatte
- se hvert enkelt barns behov
være tidlig ute med samtale hvis mobbing observeres, både hos den som mobber og den som blir mobbet
- være observant i forhold til barns inkludering
- ta opp mobbing og uønsket atferd jevnlig som tema på foreldremøte

Bruke faglig og forskningsbasert verktøy som f.eks.:

- «Du og jeg og vi to», Kari Lamer
- «Steg for steg», Infovest forlag

- «Åtte temaer for godt samspill», Foreldreveiledningsprogrammet (ICDP)
- «De utrolige årene», Webster Stratton
- «Være sammen» og bruk av kontaktbarometer, Pål Roland og medforfattere
- «Systematiske barnesamtaler» (Musa Marius), Merethe Holmsen.
- «Gleding» (Siri Abrahamsen)
- «Circle of Security – Trygghets sirkelen» (Ida Brandtzæg og Stig Torsteinson)

Forebygging av krenkelser i grupper:

- Observasjon av barnas samspill
- Skjerme barnas lek
- Øve barna til å si positive ting om hverandre
- Lage sosiale regler med positive fortegn, sammen med barna

Forebygging av krenkelser for enkeltbarn:

Forslag til å forebygge for barn som har adferd- reaktiv aggresjon- utagerende, slag spark ol.

- Bevisst relasjonsbygging, primærkontakt
- Trygge rutiner samt struktur som er preget av konsistens
- Sikre inkludering blant de andre barna – støtte ifra en voksen
- Analysere hva utløser sinnet
- Lære å tolke situasjoner
- Lære barnet å regulere seg selv, selvreguleringsleker
- Rydde vekk forhold som skaper frustrasjon
- Organisere lekegrupper
- Hemmelig venn
- Selvhevdelse
- Kompis medalje

Generelt på individnivå

- Utvikle barnets lekekompetanse
- Styrke barnet språklig
- Delta i barnas lek, hjelp ved konflikter
- Utvikle barnas evne til å vise empati (sette seg inn i andre barns situasjon)
- Skape respekt og trygghet til enkeltbarnet -primærkontakt
- Styrke barnas generelle sosiale kompetanse i samspill med andre barn
- Gi barna mulighet til samtaler om trivsel i hverdagen
- Observasjon av barnet
- Foreldremedvirkning -samarbeid med foreldrene

- Gi konkrete tips /oppgaver til foreldrene
- Én hovedansvarlig for barnet
- Tydelighet til alle på avdelingen om hvordan vi jobber rundt og med det enkelte barnet

For å ivareta arbeidet med å forebygge og styrke vårt psykososiale barnehagemiljø har vi en intern rutine for forebygging av mobbing og skape et godt miljø.

INTERN RUTINE FOR FOREBYGGING AV MOBBING OG KRENKENDE ATFERD I BARNEHAGEN

TILTAK	ANSVAR	DATO	GJENNOMFØRT
Hele barnehagen går igjennom handlingsplanen: Hva er et godt psykososialt miljø? Hva er krenkende atferd? Hva er terskelen for å gripe inn og hva det innebærer? Når skal ledelsen varsles?	Virksomhetsleder og Avdelingsleder	En gang i året HMS rutiner barn og helse	11/04 23 01/10 24
Ansatte gjennomgår handlingsplanen og har samtaler om hva som karakteriseres som mobbing/krenkende adferd.	Avdelingsleder og ped.leder ev. gruppeleder	Ved oppstart av nytt barnehageår	16/08 23 14/08/24
Analyse av barnegruppa. Hvilke typer barn har avdelingen? Hvordan kan vi utvikle barnegruppen?	Avdelingsleder og ped.leder ev. gruppeleder	Oktober	Pågående høst 24
Informasjon til foreldre	Avdelingsleder og ped.leder	Ved oppstart av nytt barnehageår	Foreldremøter alle bygg uke 38 og 39.
Opplæring og informasjon til alle nyansatte, Handlingsplan for psykososialt miljø	Avdelingsleder	Ved ansettelse	5,6/8 og fortløpende
Vikar informasjon – ved bruk av den samme vikar	Avdelingsleder	Ved behov	Fortløpende
Barnehagen setter og evaluerer klare og forståelige grenser for akseptabel oppførsel.	Avdelingsleder og ped.leder	Årlig	14/08 24 Alle bygg, + fortløpende
Evaluering av det psykososiale miljøet - evaluere handlingsplanen	Virksomhetsleder og Avdelingsleder og alle	Årlig	HMSB møte 11/04 24 Gjentas juni 2025

Barna oppfordres til å si ifra hvis de ser andre blir plaget eller selv blir mobbet	Alle	Kontinuerlig	Pågående
Barnehagen involverer foreldrene i forebygging av mobbing. Tema på foreldremøte, SU	Virksomhetsleder og Avdelingsleder/ped.leder	1 gang pr.år	Foreldremøte vår 24 Tema i SU møte 17/10 24 , gjentas våren 2025
Hvis foreldre gir tilbakemelding/ er bekymret for at barnet mistrives i barnehagen skal det tas på alvor	Alle ansatte Pedagogiskleder	Kontinuerlig	Tema i lederteam og ped leder møter
Hvis personalet ser at et barn ikke trives/blir mobbet/ plaget gripes det inn umiddelbart	Alle ansatte	Kontinuerlig	Tema i ped møter og BUA/assistentnettverk
Foreldre melder trivselssak – plikt til å undersøke og starte aktivitetsplan	Virksomhetsleder	Ved behov	Ok, rutiner kjent og i bruk
Gjennomføre barnesamtaler – gjøres i uformell lekesituasjon, i forkant av foreldresamtaler	Pedagogiskleder	2 ganger i året (høst og vår)	Fortløpende, pågående høst 24
Relasjonskartlegging – For å kartlegge relasjoner mellom voksne og barn.	Pedagogiskleder	2 ganger i året (høst og vår)	Pågående høst 24
Ståstedanalysen, foreldreundersøkelsen og medarbeider undersøkelsen	Virksomhetsleder	1 gang pr.år	Kommende januar/februar 25
Plan for overganger internt og overgang til skole evalueres	Virksomhetsleder	1 gang pr.år	I lederteam og ressursteam januar 25

Barnehagens arbeid etter lov om barnehager kap. 8, § 42

Plikt til å følge med

Alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med. Vi er bevisste på at barn kan vise utrygghet og mistrivsel på ulike måter som aggresjon, tilbaketrekking, tristhet osv.

Vi er tilstedeværende ansatte som utfører systematiske og usystematiske observasjoner av enkeltbarn og barnegrupper. For å avdekke utestenging og krenkelseser er det viktig at vi i personalet jobber aktivt med observasjon av hvordan barna trives og hvordan de er mot hverandre. Det er nødvendig å bruke ulike observasjonsmetoder for å forstå hva som foregår. Man skiller ofte mellom usystematiske og systematiske observasjoner:

Usystematiske observasjoner er de observasjonene som gjøres hver dag uten at det er planlagt, og som ikke har noe fast mønster eller bestemt fremgangsmåte.

Systematiske observasjoner Er de observasjonene som må planlegges, og som krever stor grad av nøyaktighet. Observasjonene gjøres ofte etter en mal/skjema. Film og foto vil også kunne være nyttig verktøy i arbeid med observasjon.

Samtaler med barna, hvor personalet har mulighet til å fange opp ting som har skjedd med barnet eller andre barn, gjennom formelle og uformelle barnesamtaler:

Uformelle barnesamtaler Disse samtalen foregår det mye av i det daglige. Det kan være i leken, ved måltidet, påkledning, osv. Der samtaler en voksen med ett eller flere barn.

Formelle barnesamtaler De samtalen der det er satt av tid og rom for uforstyrret samtale med barn. Det finnes verktøy, som for eksempel «Musa Marius» og Trivselsmonitoren, som kan brukes i disse samtalen.

Vi observere endringer og adferd hos enkeltbarn eller i barnegruppen. Eksempel:

- vil ikke gå i barnehagen
- begynner å tisse på seg etter å ha vært tørr
- endrer spise- og sovevaner

§ 42, aktivitetsplikt

- Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.
- Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.
- Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.
- Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.
- Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak

- blir engstelig og redd
- blir oppfarende og fort sint
- får dårlig selvbilde/selvtillit
- nekter å fortelle hva som er galt
- blir «klengete» og søker mer voksenkontakt enn før
- blir veldig stille og usynlig
- plager yngre barn eller søsken

Plikten til å undersøke

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens ledelse dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. All

mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen skal undersøkes på selvstendig grunnlag.

Terskelen for å undersøke er lav. Plikten til å undersøke betyr at barnehagen skal undersøke barnets opplevelse. Barnehagen trenger ikke å bevise at et barn har blitt mobbet eller ikke har det bra. Barnehagen skal finne ut hva som er årsaken til at et barn ikke har det bra. Dette er utgangspunktet for å sette inn de riktige tiltakene, for at barnet skal få et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehagen må snakke med de barn saken omfatter. Barnehagen trenger ikke foreldres samtykke til å snakke med barnet. Etter barnekonvensjonens artikkel 12 har barn en selvstendig og ubetinget rett til å bli hørt. Det vil si at barnet skal bli hørt, og deres synspunkter skal tillegges vekt ut fra alder og modenhet, uavhengig av samtykke fra foreldre. Derfor må barnehagen alltid lytte til barnet det gjelder i sine undersøkelser. Barn skal lyttes til, kunne uttrykke seg og snakke trygt. Samtidig må barnehagen akseptere at barn også har rett til ikke å uttale seg om eget barnehagemiljø eller delta i undersøkelser.

Det må innhentes tilstrekkelig informasjon til å opplyse saken for å kunne sette inn tiltak som er nødvendige for å utbedre situasjonen. For å kunne innhente tilstrekkelig informasjon når det er en begrunnet mistanke om at retten til et godt barnehagemiljø er brutt, bør barnehage kartlegge så raskt som mulig. Det kan være nødvendig å kartlegge barnehagemiljøet, relasjoner mellom barn og relasjonene mellom barn og personalet.

Omfanget av undersøkelsene må tilpasses den enkelte sak. Pedagogisk analyse er en metode vi bruker for å analysere og evaluere egen praksis. Vi bruker barnehagens Ressursteam, PPT og TBT (tverrfaglig barnehageteam) til veiledning. De kan også bistå barnehagen i forebyggingsarbeid.

Om aktivitetsplaner og plikten til å sette inn tiltak

Aktivitetsplaner er barnehagens arbeidsredskap, men skal utarbeides i samarbeid med barna og foreldrene.

Aktivitetsplanen skal inneholde:

- a) Hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) Hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) Når tiltakene skal gjennomføres
- d) Hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) Når tiltakene skal evalueres.

Mål med aktivitetsplanen er at den skal:

- Beskytte mot nye krenkelser
- Bygge på trygghet
- Fremme inkludering og tilhørighet
- Sikre oversikt og innsikt i barnets opplevelse av situasjonen

- Tiltak er mest mulig basert på forskning og skal målsettes

Når barnehagen evaluerer meldingen som utløste aktivitetsplanen sammen med barn og foreldrene, må tiltakene oppdateres dersom det er nødvendig. Barnets stemme skal vektlegges. Det skrives inn i selve planen når tiltak er evaluert og avsluttet.

Melding til barnehageeier i alvorlige saker

Virksomhetsleder skal melde fra til barnehageeier i «alvorlige tilfeller». Hva som er alvorlige tilfeller, beror på en skjønnsmessig vurdering. Eksempler på alvorlige tilfeller er:

- Uttestengning, diskriminering, eller trakassering
- Særlig voldelige hendelser
- Saker som har pågått over lang tid uten å finne sin løsning
- Spesielt alvorlig eller integritetskrenkende atferd mot enkeltbarn

Selv om saken ikke faller inn under kulepunktene over, må virksomhetsleder vurdere om sakens alvorlighetsgrad og kompleksitet tilsier at barnehageeier bør være kjent med den.

Dokumentasjonsplikten

Barnehagen må til enhver tid ha en samlet oversikt over sakens dokumentasjon.

Dokumentasjonsmengden knyttet til en sak vil variere etter hvor kompleks saken er.

Barnehagen må sørge for at saken er tilstrekkelig dokumentert slik at saken kan følges fra mistanke/melding, via undersøkelsesfasen til sakens avslutning. Det er barnehagen som gjennom sin dokumentasjon i saker må vise at barnehagen har oppfylt sine forpliktelser i barnehagemiljøsaker slik de kommer frem av barnehagelovens § 41.

Møter og møtereferater

Tiltakene i aktivitetsplanen skal evalueres i egne møter sammen med barn og foreldre. De eldste barn bør selv delta i møtet, med mindre det finnes tungtveiende grunner for at barnet ikke ønsker å delta. Agenda for møtet skal gjennomgås med barnet i forkant av en trygg voksen i barnehagen. Foreldre kan ha med seg bisitter i møtet.

Det skal skrives referat fra møtene. Så langt det er mulig, bør det være enighet om referatets innhold i selve møtet. Et referat skal inneholde de punktene som skal følges opp.

Foreldresamarbeid og tillit mellom barnehage og hjem

For at barnehagen skal oppleves som en profesjonell part, er det noen punkter som er viktige for å bygge tillit:

- Barnehagen skal framstå som trygg og støttende
- Samsvar mellom ord og handling
- Barnehagen opptrer forutsigbart, konsekvent og kompetent
- Barnehagen er lojal til beslutninger
- Barnehagen opptrer åpent og ærlig

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Det er svært viktig at foresatte involveres med en gang personalet i barnehagen får mistanke om at det forekommer utestenging eller krenkelses. Like viktig er det at foresatte melder fra til barnehagen dersom de oppdager utestenging og krenkelses blant barna. Foresatte bidrar til å fremme et godt miljø i barnehagen ved å snakke positivt om barnehagen, ansatte, de andre barna og deres familier utenom barnehagetiden. Barnehagen representerer et komplimenterende miljø i forhold til hjemmet. Barnet skal i barnehagen videreutvikle det som er grunnlagt i hjemmet.

Samarbeid mellom ansatte og foresatte er en selvfølgelig del av barnehagens arbeid. Barnehagen skal bistå hjemmene i deres omsorg og oppdrageroppgaver, og på den måten skape et godt grunnlag for barnas utvikling.

Foresatte kan bidra til forebyggende arbeid ved å:

- være engasjerte også i de andre barna
- hilse på og prater med barn og foresatte du møter i barnehagen
- støtte opp under barns vennskap ved å vise at du liker barnets venner, prater med dem og inviter dem med på aktiviteter/besøk
- trene barnet i å snakke om følelser og om hvordan det oppleves å bli holdt utenfor og forskjellsbehandlet. Oppmuntre barnet til å dele og være raus
- være gode rollemodeller, som snakker fordelaktig og positivt om andre barn og deres foresatte i barnas påhør
- gripe inn når barn viser uønsket atferd rettet mot andre barn, og på den måten vise at dette ikke er godtatt
- være gode rollemodeller i konfliktløsning og hjelpe barna til å finne gode måter å løse konflikter på
- være bevisst på hva som legges ut i sosiale media. Dette er ikke stedet for å ta opp vanskelige ting. Tips: Er du fornøyd – si det til dine venner, er du misfornøyd – si det til dem det gjelder
- foresatte og barnehagen samarbeider om felles «regler» for invitasjon til bursdagsselskaper, slik at ingen barn holdes utenfor

Vi oppfordrer foreldrene til å:

- ta signaler på alvor hvis barnet endrer adferd og ta kontakt med barnehagen

- møte opp på foreldremøter og foreldresamtaler
- lytte til barnet og prate med barnet om hverdagen deres
- la barnet være delaktig på sosiale arenaer for å ivareta vennskap og videreutvikle sosial kompetanse

Barnehagens arbeid etter lov om barnehager kap. 8, § 43

§43, skjerpet aktivitetsplikt

Dersom en som arbeider i barnehagen, får kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer.

Styrer skal melde fra til barnehageeier. Dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at styrer i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Meldeplikt til barnehageeier

I alle saker der ansatte krenker barn, skal virksomhetsleder melde fra til barnehageeier. Barnehagen må etablere interne rutiner for hvordan en skal gå frem dersom en som ansatt i barnehagen får kjennskap til at en annen ansatt krenker barn. Rutinene skal være skriftlige og kjente for alle som arbeider i barnehagen.

Om oppfølging av saker der ansatte krenker barn

Det er ingen nedre grense for alvorlighetsgrad i krenkelser av barn. Alle saker skal undersøkes, og videre tiltak og oppfølging avgjøres ut fra funn og alvorlighetsgraden i saken. Hensikten med melding til barnehageeier i alle saker er å kvalitetssikre og samtidig sikre nødvendig bistand i undersøkelsesfasen og i eventuell oppfølging av ansatte når saken krever det.

Den ansatte skal få mulighet til å uttale seg når saken undersøkes. Hvis undersøkelser viser at mistanken var ubegrunnet, vil en melding ikke føre til inngripende tiltak fra verken barnehagen eller barnehageeier. Den ansatte skal likevel orienteres.

Den ansatte kan i noen tilfeller ha rett til innsyn i saken. Det vil primært gjelde i tilfeller der saken kan få inngripende konsekvenser for vedkommende sitt arbeidsforhold. For

vurderinger spesifikt knyttet til dette, kan barnehagen ta kontakt med barnehageeier ved kommunalsjef barnehage.

INTERN TILTAKSPLAN DERSOM DET SKJER MOBBING I BARNEHAGEN

- Det skal gripes inn og tiltak igangsettes umiddelbart, når mobbing meldes/avdekkes
- Prosesser og møter skal være dokumentert, referat fra alle møter

HENDELSE	TILTAK	ANSVAR	Gjennomført signatur og dato
Varsel om krenkelse/mobbing	Undersøke Pedagogiskanalyse	Alle, leder informeres	
Dersom mobbing er oppdaget skal Observasjonen noteres og formidles så konkret som mulig	Aktivitetsplan Pedagogisk leder og virksomhetsleder informeres.	Den som oppdager mobbing Nærmeste leder	
Dersom en medarbeider krenker eller mobber et barn	Varsle Undersøkelser Tiltak	Den som oppdager varsler nærmeste leder. Virksomhetsleder melder i fra til barnehageeier.	
Dersom virksomhetsleder krenker eller mobber et barn	Varsle Undersøkelser Tiltak	Den som oppdager mobbing/krenkelser ifra virksomhetsleder melder ifra til barnehage-sjefen/eier	
Foreldre til et barn som blir krenket/mobbet	Undersøkelser og observasjoner. Informere foreldre. Når man mistenker mobbing er det viktig at foreldrene blir informert. Vurdere innkalling til møte	Pedagogiskleder Pr. telefon/samtale	
Foreldre til et barn som mobber andre	Innkalle til møte informasjon om situasjonen	Pedagogiskleder/avdelingsleder	
Foreldrene til alle parter må holdes løpende informert.	Øvrige ansatte skal ikke uttale seg. Viktig at foreldrene får riktig informasjon.	Ped.leder.	

De ansatte på avd. (evt. hele barnehagen) informeres.	Informasjon	Ped.leder /virksomhetsleder	
Virksomhetsleder informerer barnehagesjefen	Informasjon	Virksomhetsleder	
Barna Snakk med de aktuelle barna om det som har skjedd. Snakk først med barna hver for seg	Personalet vurderer hva som er årsaken til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene, pedagogisk analyse Trenger ikke samtykke i fra foreldre. Barn har også rett til å ikke ønske å delta i samtale	Ped.leder/avdelingsleder	
Krenkelse/Mobbing som utløser aktivitetsplan	Utarbeider aktivitetsplan Gjennomføre tiltak Evaluere tiltak	Ped.leder/avdelingsleder	
Vurdere behov for bistand fra andre instanser.	Barnehagens ressursteam PPT, TBT	Avdelingsleder/virksomhetsleder	
Be barna om forslag til hva som kan gjøres med situasjonen.	Barnesamtaler Relasjonsanalyse	Ped.leder	
Foresatte til den/de som blir utsatt for mobbing innkalles til møter der de blir informert og tatt med på råd.	Møte	Ped.leder er ansvarlig på sin avdeling. Avdelingsleder er overordnet	
Foresatte til den /de som utsetter andre for mobbing innkalles til møte	Møte	Ped.leder/avdelingsleder	

Sanksjoner og konsekvenser

Å bli utsatt for mobbing har sammenheng med et bredt spekter av helseproblemer og sosiale vansker. Det øker risikoen for

- nedsatt selvtillit
- ensomhet
- emosjonelle plager som depresjon og angst
- psykosomatiske problemer som for eksempel hodepine, magesmerte, ryggsmerte, kvalme, anspenhet og søvnproblemer
- selvmordstanker og selvmordsforsøk
- psykotiske symptomer
- posttraumatisk stress-symptomer
- atferdsproblemer og rusmiddelbruk
- vanskeligere overgang ifra barnehage til skole

Forskningen viser også at å bli utsatt for aggressiv adferd øker sannsynligheten for selvskading.

Faktorer som ser ut til å redusere risikoen for negative konsekvenser av mobbing:

- Gode familierelasjoner
- Sosial støtte fra jevnaldrende
- Et godt skolemiljø og gode relasjoner til skolens personale
- Å reformulere negative hendelser til noe positivt
- Selvregulering med tanke på aggressiv adferd

Faktorer som ser ut til å øke risikoen for negative konsekvenser av mobbing:

- Å legge skylden på seg selv
- Genetisk sårbarhet for depresjon
- Dårlige familierelasjoner

Det er få sanksjonsmuligheter mot mobberne. I saker der mobberer er voksen kan ulike sanksjoner som advarsler, omplassering, degradering eller avskjedigelse bli en konsekvens.

Skjema

Aktivitetsplan for trygt og godt barnehagemiljø

Vedlegg til 01/21 Rundskriv om psykososialt barnehagemiljø

Lov om barnehager § 42: Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Barnehagen skal utarbeide en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak.

Aktivitetsplan for trygt og godt barnehagemiljø

Vedlegg til 01/21 Rundskriv om psykososialt barnehagemiljø

Lov om barnehager § 42: Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Barnehagen skal utarbeide en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. Planen skal inneholde:

	Beskriv og konkretiser	Ansvar og dato
Hvilke problemer skal tiltakene løse?		
Hvilke tiltak har barnehagen planlagt?		
Når skal tiltakene gjennomføres?		
Hvem skal gjennomføre tiltakene?		
Når skal tiltakene evalueres?		
Endelig vurdering av tiltak og videre arbeid:		

Mål med aktivitetsplanen er at den skal:

- Beskytte mot nye krenkelser
- Bygge på trygghet
- Fremme inkludering og tilhørighet
- Sikre oversikt og innsikt i barnets opplevelse av situasjonen
- Tiltak er mest mulig basert på forskning og skal målsettes og evalueres

En åpen dialog mellom barnets foresatte og barnehage er viktig. Hvis du opplever at tiltakene som er satt i planen ikke fungerer er dette viktig at du melder ifra til barnehagen snarest slik at det kan avtales et nytt samarbeidsmøte.

Hvis du ikke er fornøyd med hva barnehagen gjør for at (du/barnet ditt) skal få det trygt og godt i barnehagen, kan du melde saken til statsforvalteren.

RELASJONSSKJEMA					
	Navn på barn				
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					

REFLEKSJON – MED FOKUS PÅ RELASJON

Relasjonen mellom voksne og barn er den viktigste faktoren for barns læring og utvikling

Hvem har ansvaret i relasjonen mellom voksne og barn?

Hvordan endrer vi en problematisk relasjon?

Hva gir gode vilkår for lek og læring (forskningsbasert)

- Relasjoner mellom voksne og barn
- Relasjoner mellom barna og den sosiale posisjonen som det enkelte barn har i fellesskapet
- Ros og oppmuntring
- Tydelige regler og støttende tilbakemeldinger til barna
- Felles kunnskap og forståelse i personalet (Stor felles C)

Hvordan bygge gode relasjoner (forskningsbasert)

(Pianta)

Kartlegge relasjoner (Kari Pape)

Vedlegg 1 - Kartlegging av den voksnes holdninger

Dette skjemaet kan brukes til å kartlegge de voksnes holdninger og følelser i forhold til det enkelte barn. Som igjen vil gjenspeile seg i relasjonen til barnet.

Skjemaet fylles ut på den måten at hver voksen må gi barn en av fargene under (kan også gi to farger til et barn, for eksempel rød og svart).

RØDT til barnet hvis du føler; at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser/holdninger til barnet.

- Barnet som får trække på inn i sjelen din med støvler på.
- Barnet du gir privilegier.
- Barnet du umiddelbart forstår og blir glad i.
- Barnet du føler at det er spesielt lett å elske.

SVART til barnet hvis du føler; at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser/holdninger til barnet.

- Barnet som får det til å koke over i deg.
- Barnet som gjør at du blir sintere enn situasjonen skulle tilsi.
- Barnet du ikke forstår.
- Barnet du ikke føler at det er spesielt lett å elske.

BLÅTT hvis du føler

Barnet ikke tar kontakt med deg / sjelden kontakt.

Barnet du sjelden tar kontakt med.

GRØNN til barn du har en utmerket kontakt med, men som likevel ikke hører til under rødt.

Analyse av barnegruppa

Plasser barna på de ulike atferdstypene. Diskuter ulike tiltak som dere kan sette inn på gruppe nivå og for enkelt barn, for å forebygge og utvikle barnegruppa. Tips finnes i planen, Handlingsplan psykososialt barnehagemiljø.

<p>Barn som er prososiale: (Gode på sosiale ferdigheter, venner, har lite konflikter)</p>	<p>Barn med negativ atferd: (Mangler sosiale ferdigheter, vanskelig å få venner, ofte i konflikter, tar ting, truer)</p>
<p>Barn som har gode sosiale ferdigheter, men de bruker negative handlinger for å oppnå ting:</p>	<p>Barn som er usikre, ikke venner, forsiktige lite uttrykk for egne behov:</p>

Sjekk på miljøet i barnehagen

Fra Trygg i fjell

Spørsmål til vurdering						
Vurder spørsmålene individuelt. Kryss av 1 er lite, 6 er mye. Bruk vedlegget i personalgruppen, sammenlign og reflekter						
Vil du beskrive miljøet i barnehagen som preget av omsorg og aksept.	1	2	3	4	5	6
Vil du beskrive miljøet som preget av Konflikt og krenkelser/erting	1	2	3	4	5	6
Vil du beskrive miljøet som inkluderende	1	2	3	4	5	6
Vil du beskrive samspillet mellom barna som preget av likeverd og veksling mellom hvem som leder og bestemmer	1	2	3	4	5	6
Vil du beskrive samspillet mellom barna preget av tydelig sosialt hierarki	1	2	3	4	5	6
Vil du beskrive et miljø som er preget av trygghet, oppmuntring, og en glede over andres mestring	1	2	3	4	5	6
Vil du beskrive miljøet som preget av prestasjonskrav og en konkurrerende holdning	1	2	3	4	5	6
Forekommer det ekskludering av enkeltbarn	1	2	3	4	5	6
Kommentarer:						

Egenvurderingsskjema psykososialt barnehagemiljø

Barnehagen har etter lov om barnehager vidtgående plikter når det gjelder å jobbe systematisk med å sikre et trygt og godt barnehagemiljø, som fremmer helse, trivsel, leke og læring for alle barn. Barnehageeier har ansvar for å ha system som sikrer at barnehagene driver i tråd med lover og gjeldende regelverk. I tråd med 01/21 Rundskriv om psykososialt barnehagemiljø er det fastsatt at barnehagene årlig skal gjennomføre en egenvurdering av barnehagemiljøet i den enkelte barnehage.

Egenvurderingsskjemaet skal:

- Bidra til refleksjon over egen praksis for å sikre regelverksetterlevelse og finne læringspunkter for nødvendig forbedring av barnehagens praksis.
- Være utgangspunkt for erfaringsdeling i lærende nettverk og andre aktuelle fora.

Skjemaet fylles ut og sendes til kommunalsjef barnehage i Public 360. Virksomhetsleder har ansvaret for innholdet i skjema og for at egenvurderingen gjennomføres, og involverer aktuelle personer i lederteamet og ellers i barnehagen i arbeidet. Egenvurderingen skal være gjennomført og innsendt i forkant av møte mellom kommunalsjef barnehage og lederteamet i virksomheten, som gjennomføres hver høst.

Navn på barnehagen	
Egenvurdering er utarbeidet av	

Er barnehagens handlingsplan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø i aktiv bruk og oppdatert i samsvar med Stavanger kommunes rundskriv for barnehagemiljø?

Ja	Nei/delvis
Beskriv hvordan:	Beskriv nødvendige endringer og framdrift:

Har barnehagen velfungerende rutiner for å følge med på barnehagens psykososiale miljø?

Ja	Nei/delvis
Beskriv hvordan:	Beskriv nødvendige endringer og framdrift:

Har barnehagen kompetanse (kunnskap, motivasjon, verdier) til å jobbe forebyggende og på en god måte med å oppfylle delpliktene i aktivitetsplanen?

Ja	Nei/delvis
Beskriv hvordan:	Beskriv nødvendige endringer og framdrift:

Sikrer barnehagen at Samarbeidsutvalget får medvirke i evaluering av barnehagens arbeide med psykososialt barnehagemiljø?

Ja	Nei/delvis
Beskriv hvordan:	Beskriv nødvendige endringer og framdrift:

Informerer barnehagen systematisk foreldre om barns rettigheter i barnehagens psykososiale barnehagemiljø?

Ja	Nei/delvis
Beskriv hvordan:	Beskriv nødvendige endringer og framdrift:

Jobber barnehagen for at alle ansatte skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til at alle barn er inkludert og har et trygt og godt barnehagemiljø?

Ja	Nei/delvis
Beskriv hvordan:	Beskriv nødvendige endringer og framdrift:

Dato for gjennomført egenvurdering	
Er tema drøftet/planlagt drøftet i barnehagens lærende nettverk?	

	OPPGAVE	TIDSPUNKT	ANSVAR
1	BARNEHAGEN GJENNOMGÅR HANDLINGSPLAN MED PÅFØLGENDE DRØFTING OG DOKUMENTERING AV BARNEHAGENS SYN PÅ FØLGENDE SPM: -HVA ER ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ? -HVA ER TERSKELEN FOR Å GRIPE INN, OG HVA INNEBÆRER DETTE? -NÅR SKAL DET VARSLES?	BARNEHAGESTART AUGUST OG JANUAR	VIRKSOMHETSLEDER AVDELINGSLEDER
2	OPPLÆRING OG INFORMASJON TIL NYANSATTE	VED TILTREDELSE	VIRKSOMHETSLEDER AVDELINGSLEDER
3	INFORMASJON FORESATTE	VED OPPSTART	PEDAGOGISK LEDER
4	PERSONALET KARTLEGGER BARN-VOKSEN RELASJON 2 GANGER ÅRLIG	HØST, VÅR	PEDAGOGISK LEDER
5	VURDERING AV BARNEHAGENS PSYKOSOSIALE MILJØ OG EVALUERER TILBAKEMELDINGER FRA FORESATTE	LEDERMØTE TO GANGER ÅRLIG	VIRKSOMHETSLEDER AVDELINGSLEDER PEDAGOGISK LEDER
6	BARNEHAGENS PLANER OG TILTAK FOR FOREBYGGENDE OG HOLDNINGSKAPENDE ARBEID GJENNOMSYRER BARNEHAGEVHVERDAGEN	LØPENDE GJENNOM ÅRET	VIRKSOMHETSLEDER HAR OVERORDNET ANSVAR ALLE ANSATTE
7	BARNEHAGEN EVALUERER SITT HOLDNINGSKAPENDE OG FOREBYGGENDE ARBEID HVERT ÅR. EVALUERING OG EVENTUEL REVIDERING FORETAS PÅ PERSONALMØTE	EN GANG ÅRLIG	VIRKSOMHETSLEDER HAR OVERORDNET ANSVAR ALLE ANSATTE

Nyttige lenker

- STAVAGER KOMMUNE HANDLINGSPLAN MOT MOBBING <https://www.stavanger.kommune.no/siteassets/samfunnsutvikling/planer/tema/planer/barnehageplaner/handlingsplan-mot-mobbing-i-barnehagen.pdf>
- Årsplan Storhaug-barnehagene: [802-storhaugbhg-Årsplan-2022--2023-5ea4986d-7eca.docx\(live.com\)](https://www.stavanger.kommune.no/siteassets/samfunnsutvikling/planer/tema/planer/barnehageplaner/handlingsplan-mot-mobbing-i-barnehagen.pdf)
- Rammeplan for barnehagen: [Rammeplan for barnehagen \(udir.no\)](https://www.udir.no/rammeplan-for-barnehagen)
- Mobbing i barnehagen: <https://laringsmiljosenteret.uis.no/om-laringsmiljosenteret/nyheter-og-presse/film-om-mobbing-i-barnehagen-article127494-21227.html>
- FILM OM AUTORITATIVE VOKSNE: https://www.youtube.com/watch?v=v_1xKUp-FkQ
- FILM OM AUTORITATIVE VOKSNE: <https://www.youtube.com/watch?v=SuuibnZymUY>
- FILM: <https://www.youtube.com/watch?v=7FsJedl-zps>
- FILM: <https://www.youtube.com/watch?v=2-MswMwUAFw>
- SE FILM: <https://vimeo.com/254871203>
- SE FILM : <https://laringsmiljosenteret.uis.no/barnehage/omsorg-lek-og-laring/relasjoner/emosjoner-og-relasjoner-article117673-21095.html>
- Lytt til denne:» Lærerrømmet: Mobbing i barnehagen»

SoundCloud: [Her finner du episoden i avspilleren](#)

- <https://www.udir.no/nullmobbing/>